

МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙДЫН
ТУШААЛ

2019 оны 02 сарын 15 өдөр

Дугаар А/74

Улаанбаатар хот

Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой зарим
халдварыг илрүүлэх тандалтын
заавар батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2, Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1.3, 36 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. “Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой зарим халдварыг илрүүлэх тандалтын нийтлэг заавар”-ыг 1 дүгээр, “Мэс заслын дараахь шархны халдвар илрүүлэх тандалтын заавар”-ыг 2 дугаар, “Шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдвар илрүүлэх тандалтын заавар”-ыг 3 дугаар, “Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа илрүүлэх тандалтын заавар”-ыг 4 дүгээр, “Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой зарим халдварыг илрүүлэх тандалтын хуудас, судалгааны маяг”-ыг 5 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.
2. Энэхүү зааврыг үйл ажиллагаандаа мөрдүүлж ажиллахыг бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагын дарга, захирал нарт, мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангаж ажиллахыг Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн захирал /Д.Нямхүү/-д үүрэг болгосугай.
3. Тушаалын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Төрийн нарийн бичгийн дарга /Б.Бямбадорж/-д даалгасугай.
4. Энэхүү заавар батлагдсантай холбогдуулан 2014 оны “Журам батлах тухай” 186 дугаар тушаалын 4 дүгээр хавсралтын хүснэгт 1,4,5-ыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Д.САРАНГЭРЭЛ

Эрүүл мэндийн сайдын ... оны
сарын ...-ны өдрийн ... дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсралт

Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой зарим халдварыг илрүүлэх тандалтын нийтлэг заавар

Нэг. Нийтлэг заавар

- 1.1. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой халдвар (ЭТҮХХ)-ыг илрүүлэх тандалтыг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байгаа бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллага хийнэ.
- 1.2. Эрүүл мэндийн байгууллага нь ЭТҮХХ-ыг илрүүлэх бодлого баримталж, тандалт судалгааг үр дүнтэй зохион байгуулж ажиллана.
- 1.3. Тандалтыг сэжигтэй болон батлагдсан гэсэн 2 тохиолдлоор бүртгэнэ. Эмнэлзүй, хамшинжээр оношилсон тохиолдлыг “Сэжигтэй тохиолдол”-оор, тархвар судлалын судалгаа, эмнэлзүй, лабораториор оношилсон тохиолдлыг “Батлагдсан тохиолдол”-оор бүртгэж дараагийн шатны эрүүл мэндийн байгууллагад мэдээлнэ.
- 1.4. ЭТҮХХ бүртгэгдсэн эрүүл мэндийн байгууллага нь халдварын шалтгааныг тогтоох, эрсдэлт хүчин зүйлийг арилгах, халдвар тархалтыг бууруулахад чиглэгдсэн хариу арга хэмжээг шуурхай авна.
- 1.5. Хариу арга хэмжээ авах чадавхи (хүний нөөц, тусламж, үйлчилгээ, оношлуур г.м) хүрэлцэхгүй тохиолдолд дараагийн шатны эрүүл мэндийн байгууллагаас мэргэжлийн туслалцаа дэмжлэг авч ажиллана.
- 1.6. Тандалтыг илрүүлэх тандалтад дараах тусламж үйлчилгээнд хамрагдсан үйлчлүүлэгчийг хамруулна. Үүнд:
  - 1.6.1. Мэс заслын тусламж авсан үйлчлүүлэгч;
  - 1.6.2. 48 цагаас дээш хугацаанд зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэн үйлчлүүлэгч;
  - 1.6.3. 48 цагаас дээш хугацаанд давсганд шээлгүүр тавиулсан үйлчлүүлэгч.
- 1.7. Тандалтаар мэс заслын дараах шархны халдвар, зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа, шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдварын тохиолдлыг илрүүлнэ.
- 1.8. Эрүүл мэндийн байгууллага нь тандалтаар илрүүлсэн ЭТҮХХ-ын тохиолдлыг бүртгэж бүртгэл, мэдээллийн сантай байна.

Хоёр. ЭТҮХХ-ын тандалт хийх арга зүй

- 2.1. Эрүүл мэндийн байгууллага нь эмнэлзүйн шинж тэмдэгт суурилсан, лабораторит суурилсан, харуулдан болон зорилтот тандалт зэрэг тандалтын олон аргыг ашиглаж ЭТҮХХ-ыг илрүүлэх арга хэмжээг авч ажиллана.
- 2.2. ЭТҮХХ-ыг үйлчлүүлэгчид илэрч буй эмнэлзүйн шинж тэмдэг, лабораторийн шинжилгээний үзүүлэлт дээр суурилж хийнэ.
- 2.3. Тус зааврын тавдугаар хавсралтаар батлагдсан загвар маягтуудыг ашиглан өөрийн эмнэлгийн онцлогт тохируулан тандалтын хуудас, судалгааны хуудсыг боловсруулан тандалт, судалгаанд ашиглаж болно.
- 2.4. Эрүүл мэндийн байгууллага нь тодорхой зорилготойгоор, тандалт, судалгааны арга, аргачлалыг боловсруулан, зорилгод нийцэхүйц сонгосон

ажилбар, тодорхой хугацааг сонгон авч зорилтот буюу идэвхтэй тандалт, судалгааг жил бүр хийнэ.

2.5. ЭТҮХХ-ыг илрүүлэхдээ дор дурдсан үйл ажиллагааг хийнэ. Үүнд:

2.5.1.ЭТҮХХ илрүүлэх шинж тэмдгийн тандалтыг эмнэлэгт байх хугацаанд тухайн тусламж үйлчилгээ үзүүлсэн эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгээс гарсны дараа хяналтанд авсан бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллага хийнэ.

2.5.2.ЭТҮХХ илрүүлэх шинж тэмдгийн тандалтын хугацааг дараах байдлаар тогтооно. Үүнд:

2.5.2.1.Мэс заслын тусламж үйлчилгээ авсан бол 30 болон 90 хоногийн дотор, давтанмэс засалд орсон бол хамгийн сүүлд орсон хугацаагаар;

2.5.2.2.Зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэн болон шээлгүүртэй үйлчлүүлэгчийг эмнэлэгт байх хугацаанд нь;

2.5.3.Эмнэлгийн мэргэжилтэн нь үйлчлүүлэгчид тусламж үзүүлэх үедээ халдварын шинж тэмдэг илэрч байгаа эсэхийг эмнэлэгт байх хугацаанд тандалтын хуудсаар өдөр бүр тандаж тэмдэглэнэ.

2.5.4.Мэс заслын тусламж авсан үйлчлүүлэгчийн тандалтыг үйлчлүүлэгчийг эмнэлгээс гарснаас хойш харьяа эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэх болон гэрээр тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх үед хийж тандалтын хуудсанд тэмдэглэнэ.

2.5.5. ТҮХХ илрүүлэх шинж тэмдгийн тандалтын хуудсанд (+) эерэг, (-)сөрөг тэмдэглэгээгээр тэмдэглэнэ.

2.5.6.ЭТҮХХ халдвар илрүүлэх идэвхитэй, зорилтот тандалт хийж байгаа үед илрүүлсэн халдварын тохиолдлыг бүртгэж мэдээлнэ.

2.6.ЭТҮХХ-ын мэдээ цуглуулах, дүн шинжилгээ хийхдээ дараахь зарчмыг баримтална. Үүнд:

2.6.1.Мэс заслын тусламж авсан, шээлгүүр, зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэн үйлчлүүлэгч бүрт ЭТҮХХ-ын тохиолдлын тодорхойлолтод нийцсэн халдварын тохиолдлын мэдээг цуглуулна.

2.6.2.Тухайн хугацаанд дээрх тусламж үйлчилгээнд хамрагдсан нийт үйлчлүүлэгчийн тоон мэдээллийг цуглуулж халдварын түвшинг ажилбар тус бүрээр сар, улирал, жилээр тооцож гаргана.

2.7.ЭТҮХХ-ын тохиолдлыг мэдээлэхдээ Зураг 1-ийн дагуу дараахь зарчмын баримтлан мэдээлнэ. Үүнд:

2.7.1.Мэс засал, шээлгүүр, зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэн үйлчлүүлэгчдээс илэрсэн ЭТҮХХ-ын тохиолдлыг бүртгэж мэдээлнэ.

2.7.2.Нэг ижил тусламж үйлчилгээ авсан 2-оос дээш үйлчлүүлэгч ижил шинж тэмдэг бүхий ЭТҮХХ-т өртсөн, түүний улмаас үйлчлүүлэгч нас барсан 1 тохиолдол гарсан бол онош батлагдахыг хүлээхгүйгээр дараагийн шатны эрүүл мэндийн байгууллагад 24 цагийн дотор яаралтай мэдээлнэ.

2.7.3.ЭТҮХХ-ын сэжигтэй болон батлагдсан тохиолдлын мэдээг сар бүр нэгтгэн дараагийн шатны эрүүл мэндийн байгууллагад мэдээлнэ.

Гурав. Хариу арга хэмжээ

3.1. Эрүүл мэндийн байгууллага бүр ЭТҮХХ-ын сэжигтэй болон батлагдсан тохиолдол бүртгэгдэхэд эмнэлэг дотор болон дараагийн шатанд мэдээлэл дамжуулах журам гарган ажиллана.

3.2. Халдварын сэргийлэлт хяналтын баг нь ЭТҮХХ-ыг тохиолдлын тодорхойлолтод нийцэж байгаа эсэхэдүнэлгээ хийнэ.

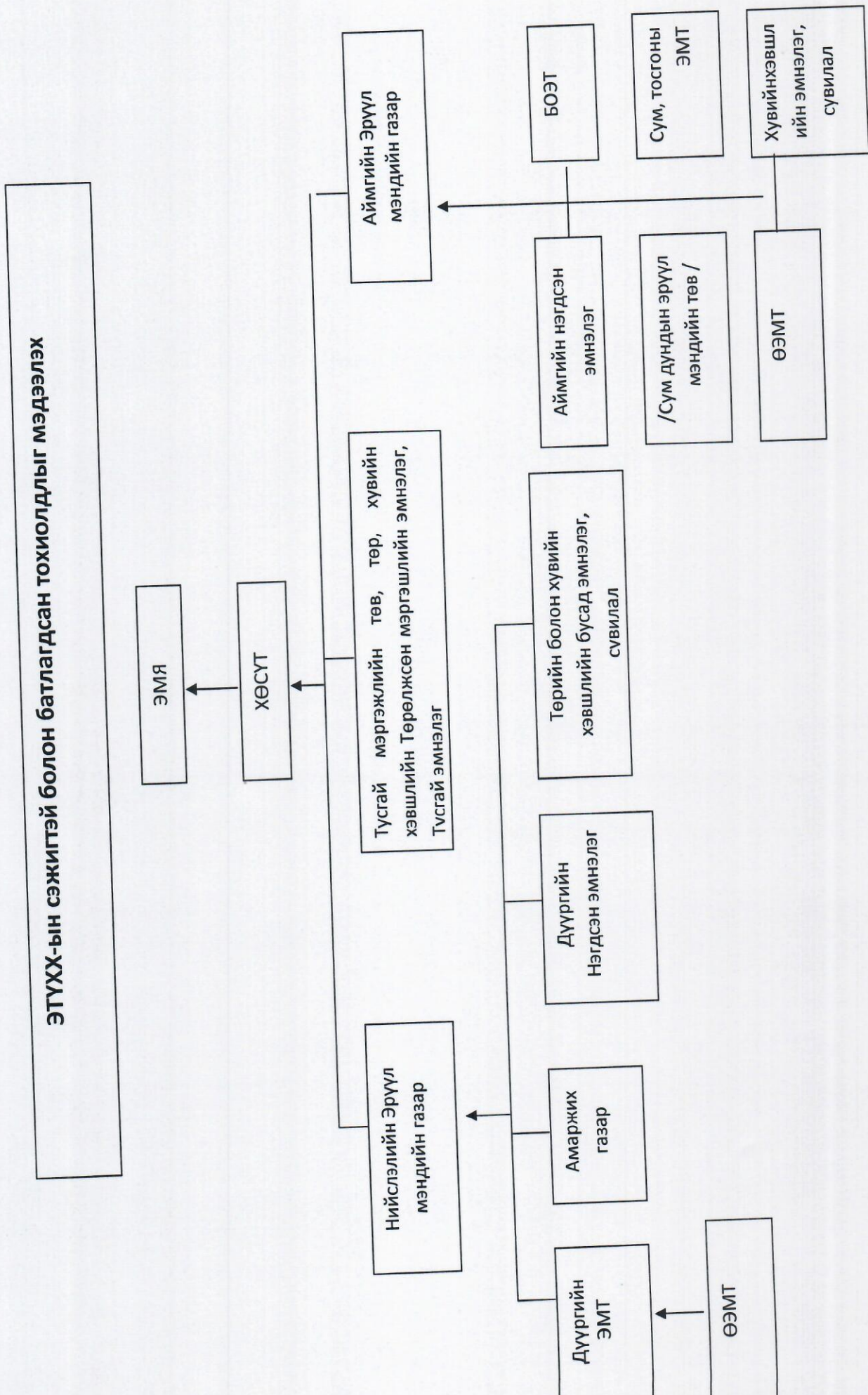
3.3. Халдварын сэргийлэлт хяналтын баг нь халдварын шалтгааныг тогтоох, эрсдэлт хүчин зүйлсийг арилгах, халдвар тархалтыг бууруулахад чиглэгдсэн хариу арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

- 3.4. Шаардлагатай тохиолдолд эрүүл зүйн болон нян тээгч илрүүлэх шинжилгээг авна.
- 3.5. ЭТҮХХ-ыг үүсгэж байгаа үүсгэгч, түүний эмэнд тэсвэржилтийн байдалд судалгааг хийнэ.
- 3.6. ЭТҮХХ гарахад нөлөөлж байгаа эрсдэлт хүчин зүйлийн үнэлгээ, дотоод хяналт, тандалтыг сайжруулна. Үүнд: Гарын ариун цэвэр сахилт, багаж хэрэгслийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлт, орчны цэвэрлэгээ, нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ, хурц иртэй багаж хэрэгсэлд өртөлт, өртөлтийн дараах сэргийлэлтийн арга хэмжээ, нэг удаагийн хэрэглээний багаж, хэрэгслийн хангалт, хэрэглээний байдал гэх мэт.
- 3.7. ЭТҮХХ-ын эрсдлийг илрүүлж, эрсдлийг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээг төлөвлөж ажиллана.
- 3.8. Халдварын сэргийлэлт хяналтын баг нь Халдварын сэргийлэлт хяналтын дэд зөвлөлөөр холбогдох асуудлаа хэлэлцүүлэн, эрсдлийг бууруулахад шаардлагатай нөөц хангамжийг сайжруулах, удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах шийдвэрийг гаргуулна.

Зураг 1

Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны
02 сарын 15-ны өдрийн дугаар
тушаалын 2 дугаар хавсралт

Мэс заслын дараахь шархны халдвар илрүүлэх тандалтын заавар

Нэг. Мэс заслын дараах шархны халдварын ангилал, тохиолдлын тодорхойлолт

1.1. Мэс заслын дараах шархны халдварыг байршлаас нь хамаарч 3 ангилна.

Үүнд:

1.1.1. Мэс заслын зүслэгийн өнгөц хэсэгт үүссэн шархны халдвар;

1.1.2. Мэс заслын зүслэгийн гүний хэсэгт үүссэн халдвар;

1.1.3. Мэс заслын дараа эрхтэн, эрхтэн хоорондын зайд үүссэн халдвар.

1.2. Мэс заслын дараах шархны халдварын тохиолдлын тодорхойлолт:

Хугацаа, хамрах талбай, бүртгэх шалгуур	Үйлчлүүлэгчид илрэх шинж тэмдэг, бүртгэх шалгуур
Нэг. “Мэс заслын зүслэгийн өнгөц хэсэгт үүссэн шархны халдвар” гэдэг нь:	
<p>Мэс засал хийснээс хойш 30 хоног дотор, зүслэг хийсэн талбайн арьс болон арьсан доогуурх эдийг хамарсан халдварын шалтгаант эмгэг өөрчлөлтийг хэлнэ.</p> <p>Дараах тохиолдлоос 1 буюу түүнээс дээш тохиолдол бүртгэгдвэл мэс заслын зүслэгийн өнгөц хэсэгт үүссэн шархны халдвараар бүртгэнэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Үжлийн эсрэг дэглэмийг баримтлан арьсан доогуурх эдээс авсан шинжилгээнд нян өсгөвөрлөгдөх; • Нян өсгөвөрлөгдөөгүй ч эмч шархыг зориудаар нээсэн; • Эмч мэс заслын дараах шархны өнгөц хэсэгт үүссэн халдвар гэж оношилсон;	<p>Үйлчлүүлэгчид дараах шинж тэмдгээс 1 буюу түүнээс дээш шинж тэмдэг илэрвэл мэс заслын зүслэгийн өнгөц хэсэгт үүссэн шархны халдвараар бүртгэнэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шархнаас идээ, үрэвслийн шингэн гарах; • Шарх өвдөж, эмзэглэлтэй болох; • Зүслэг орчим хэсэг газарт хавдах; • Зүслэг орчим улайх, халуу оргих;
Хоёр. “Мэс заслын зүслэгийн гүний эдийн хэсэгт үүссэн шархны халдвар” гэдэг нь:	
<p>Мэсзасал хийлгэснээс хойш 30 болон 90 хоног*дотор зүслэгийн гүний зөөлөн эд фасци, булчингийн давхаргыг хамарсан халдварын шалтгаант эмгэг өөрчлөлтийг хэлнэ.</p> <p>Дараах тохиолдлоос 1 буюу түүнээс дээш тохиолдол бүртгэгдвэл мэс заслын зүслэгийн гүний хэсэгт үүссэн шархны халдвараар бүртгэнэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Эмч мэс заслын дараах шархны гүний хэсэгт үүссэн халдвар гэж оношилсон; • Эмч шархыг зориудаар нээсэн; <p><i>*Мэс заслын төрлөөс хамаарч тандалт хийх хугацаа 30 эсвэл 90 хоног гэх мэт өөр байна.</i></p> <p><i>2.3 дахь заалтыг харах</i></p>	<p>Үйлчлүүлэгчид дараах шинж тэмдэгээс 1 ба түүнээс дээш шинж тэмдэг илрэх:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зүслэгийн гүний хэсгээс идээ гарах; • Гүний хэсэгт тавьсан урсгуур, гуурсаар идээ гарах; • Шарх задрах;

Гурав. “Мэс заслын дараах эрхтэн, эрхтэн хоорондын зайд үүссэн халдвар”

гэдэг нь:

Мэс заслын дараа 30 эсвэл 90 хоногийн дотор илрэх халдвар орох ба эрхтэнд болон эрхтэн хоорондын хөндийд үүссэн халдварын шалтгаант эмгэг өөрчлөлтийг хэлнэ.

Дараах тохиолдлоос 1 буюу түүнээс дээш тохиолдол бүртгэгдвэл мэс заслын дараа эрхтэн, эрхтэн хоорондын зайд үүссэн халдвараар бүртгэнэ.

- Эрхтэн, хөндийн эд, шингэнээс нян өсгөвөрлөгдөх;
- Халдварын шалтгаанаар давтан мэс засалд орсон;
- Эмч оношилсон;

Өвчтөнд дараах шинж тэмдэгээс 1 ба түүнээс дээш шинж тэмдэг илрэх:

- Эрхтэн, хөндийд тавьсан урсгуур гуурсаар идээ гарах (нээлттэй, хаалттай урсгуур гуурс, Э гуурс, СТ чиглүүлэгч гуурс гм);
- Эд, эсийн шинжилгээ, дүрс оношилгоо, багажийн шинжилгээнд буглаа болон халдварын бусад шинж илрэх;

Хоёр. Тандалт хийх аргачлал, хугацаа

2.1. Мэс заслын дараах шархны халдвар илрүүлэх тандалтыг мэс засал хийсэн эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгээс гарсны дараа харьяа өрх, сум, дүүргийн эрүүл мэндийн төв, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв болон үйлчлүүлэгчид тусламж үйлчилгээ үзүүлж буй өмчийн бүх хэлбэрийн эрүүл мэндийн байгууллага хийнэ.

2.2. Мэс заслын тусламж үйлчилгээ авсан үйлчлүүлэгчид халдвар илрүүлэх тандалтыг мэс засалд орсноос хойш 24 цагаас эхлэн хийнэ.

2.3. Мэс заслын дараа шархны халдварын шинж тэмдэг илрэх хугацаа өөр байдаг тул тандалтын үргэлжлэх хугацаа нь мэс заслын төрлөөс хамаарч харилцан адилгүй байна.

2.3.1. Мэс засал хийлгэснээс хойш 30 хоногийн хугацаанд тандалт хийх мэс заслын нэр

30 хоногийн хугацаанд тандалт хийх мэс заслын нэр
Хэвлийн хөндийн цүлхэн хавчих
Мөч тайрах мэс засал
Мухар олгойн мэс засал
Диализ хийх зорилгоор шунт тавих
Цөсний зам, элэг, нойр булчирхай
Гүрээний артерийн судасны доторталыг тайрах мэс засал
Цөсний мэс засал
Бүдүүн гэдэсний мэс засал
Кесар мэс засал
Ходоодны мэс засал
Зүрх шилжүүлэн сулгах
Хэвлийн хөндийгөөр умай тайрах мэс засал
Бөөр шилжүүлэн суулгах
Нурууны зөөлөн эдийг тайрах мэс засал
Элэг шилжүүлэн суулгах
Хүзүүний мэс засал
Бөөрний мэс засал

Түрүү булчирхайн мэс засал
Шулуун гэдэсний мэс засал
Жижиг гэдэсний мэс засал
Дэлүүний мэс засал
Цээжний мэс засал
Бамбай булчирхайн мэс засал
Үтрээгээр умай тайрах мэс засал
Оношилгооны зорилгоор хэвлийн хөндийнээх
Бусад энэ хүснэгтэнд ороогүй мэс засал

2.3.2. Мэс засал хийлгэснээс хойш 90 хоногийн хугацаанд тандалт хийх мэс заслын нэр.

90 хоногийн хугацаанд тандалт хийх мэс заслын нэр
Хөхний мэс засал
Зүрхний мэс засал
Зүрхний титэм судас залгах шунт мэс заслын үед цээжний болон доторталын зүсэлт
Зүрхний титэм судас залгах шунт мэс заслын үед хэцээжний хөндийн зүсэлт
Тархины мэс засал
Нугас, нурууны бэхлэгээ
Хугарлын нээлттэй багасгах мэс засал
Ивэрхийн мэс засал
Түнхний хиймэл үе протез
Өвдөгний үе солих мэс засал
Пейсмикер тавих
Захын судасны судас мэс засал
Нугас, нуруунд дахин бэхлэгээхийх
Ховдолд шунт тавих

2.4. Үйлчлүүлэгч тандалтын хугацаанд давтан мэс засалд орсон бол давтан мэс засалд орсон өдрөөс хойш тандалтыг үргэлжлүүлэн хийнэ.

2.5. Мэс заслын дараах шархны халдварыг илрүүлэхдээ дараах аргуудыг хэрэглэнэ. Үүнд:

2.5.1. Шууд ажиглах арга - Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх явцад эмнэлгийн мэргэжилтэн "шархыг шууд ажиглах" байдлаар харж тохиолдлын тодорхойлолтод заагдсан халдварын шинж тэмдэгийг илрүүлнэ.

2.5.2. Шууд бус арга - Үзлэгийн карт, тандалтын хуудас, сувилагчийн тэмдэглэл, нян судлалын лабораторийн шинжилгээний бүртгэл, халууны хуудас, антибиотикийн хэрэглээ, мэс заслын тэмдэглэл, өвчний онош, эмчилгээний хуудас, эргэж хэвтсэн болон давтан хагалгааны бүртгэл зэрэг бусад холбогдох баримт бичгийн эх сурвалжуудаас илрүүлнэ.

2.6. Мэс засал хийгдсэн үйлчлүүлэгчид шууд ажиглах аргаар шархны халдварыг илрүүлэх тандалтыг хийж "Мэс заслын дараах шархны халдварыг шинж тэмдгээр тандах хуудас"-ыг хөтөлнө.

2.7. Мэс заслын шархны халдварыг дараах байдлаар бүртгэнэ. Үүнд:

2.7.1. Мэс заслын дараах шархны халдварын тохиолдлын тодорхойлолтод заасны дагуу зүслэгийн өнгөц, гүний, эрхтэн, эрхтэн хоорондын халдвараар;

2.7.2. Мэс заслын дараах шархны халдварын тохиолдол нь халдварын эхэн үед зүслэгийн өнгөц хэсгийн халдвар байгаад дараагийн хоногуудад зүслэгийн гүний хэсгийг хамарсан шархны халдварын шалгуурт тохирч байвал тухайн тохиолдлыг зүслэгийн гүний хамарсан шархны халдвараар;

- 2.7.3. Анхдагчаар зүссэн олон зүслэгтэй мэс заслын шарх халдварлагдсан бол зөвхөн нэг тохиолдлоор;
- 2.7.4. Анхдагчаар зүссэн олон зүслэгтэй мэс заслын шарх халдварлагдсан бол (өнгөц, гүний зүслэгийн, эрхтэн, хөндийн) хамгийн гүн эдийн түвшинг хамарсан халдварын тохиолдлоор бүртгэнэ. Жишээ нь. Хэвлийн хөндийн дурангийн нэг зүслэг нь өнгөц зүслэгийн, нөгөө зүслэг нь гүн зүслэгийн мэс заслын шархны халдварын шалгуурт тохирч байвал зөвхөн гүн зүслэгийн шархны халдварын нэг тохиолдол;
- 2.7.5. Халдварын оношийг “Өвчний олон улсын 10 дугаар ангилал”-ын дагуу бүртгэнэ.
- 2.7.6. Мэс заслын дараахь шархны халдвар нь үе, холбогч эд, өөхөн эд, ясны идээт үрэвсэл, үжил халдвараар хүндэрсэн бол хүндрэлийн оношийг давхар бүртгэнэ.

- 2.8. Мэс заслын тусламж үйлчилгээ үзүүлж байгаа эрүүл мэндийн байгууллага нь жилд 1-ээс доошгүй удаа мэс заслын дараах шархны халдварыг илрүүлэх идэвхитэй тандалт, судалгаа хийнэ.
- 2.9. Эрүүл мэндийн байгууллага нь сар тутам мэс заслын тусламж үйлчилгээ авсан үйлчлүүлэгчийн тоо, мэс заслын дараах шархны халдварын тохиолдлын тоог цуглуулж, шархны халдварын түвшинг мэс засал тус бүрээр тооцож гаргана.
- 2.10. Халдварын түвшинг тооцохдоо мэс заслын дараахь шархны халдварын тохиолдлын тоог, тухайн мэс засалд орсон нийт үйлчлүүлэгчийн тоонд харьцуулж 100 мэс засал тутамд тооцож гаргана.
- 2.11. Тандалт хийх явцад халдварын шинж тэмдэг илрэх, эсвэл халдвар илрүүлэх зорилтод тандалт, судалгаа хийж байгаа үед шинжлэгдэхүүн авч нян судлалын лабораторид хүргүүлнэ.

Гурав. Мэс заслын тусламж, үйлчилгээ авсан үйлчлүүлэгчид шархны халдварын эрсдлийн индексийг үнэлэх

- 3.1. Эрсдлийн индексийг мэс заслын үргэлжлэх хугацаа, “ASA” ангиллын оноо, шархны ангиллын онооны нийлбэрээр тооцож гаргана. Эрсдлийн индексийн оноо өндөр байх нь шарх халдварлах эрсдэлтэй байгааг харуулна.
- 3.2. Мэс заслын үргэлжлэх хугацаа гэдэг нь мэс засал эхэлснээс дуусах хүртэлх хугацааг хамруулдаг. Эхлэх хугацаанд зүслэг хийж эхэлсэн хугацааг, дуусах хугацаанд үйлчлүүлэгчид ажилбар бүрэн хийж дууссан хугацааг оруулах ба боолт, гуурсыг тавьж бэхэлгээг хийсэн, хэрэглэсэн материал тоологдож хянагдаж дууссан хугацаагаар авна. Тухайн мэс заслын үргэлжлэх хугацаа их бол 1, бага бол 0 оноотой байна.
- 3.3. Үйлчлүүлэгчийн биеийн байдалд дараахь байдлаар үнэлгээ өгнө.

“ASA”-ын ангилал

Ангилал	Хагалгааны өмнөх үеийн өвчтөний биеийн байдал	Эрсдлийн оноо
A 1	Эрүүл, биеийн байдал хэвийн байгаа үйлчлүүлэгч	0
A 2	Хөнгөн хэлбэрийн эмгэгтэй үйлчлүүлэгч	0
A 3	Эрхтэн системийн хүнд хэлбэрийн өвчтэй хөдөлмөрийн чадвар алдаагүй үйлчлүүлэгч	1
A 4	Амь насанд нь заналхийлж байгаа эрхтэн тогтолцооныхүнд хэлбэрийн эмгэгтэй үйлчлүүлэгч	1

A 5	Мэс засал хийсэн, хийгээгүй аль ч тохиолдолд 24 цагаас дээш хугацаагаар амьдрах магадлалгүй үйлчлүүлэгч	1
-----	---	---

3.4. Мэс заслын шархны ангиллыг 4 зэрэгт хуваана.

W1- Цэвэр шарх	Хоол боловсруулах, амьсгалын, шээс бэлгийн замын эрхтнүүдэд хийгдэх мэс засал, ил гэмтлийн мэс заслаас бусад мэс засал орно. Шарх нь анхдагчаар эдгэрсэн цэвэр, хаалттай урсгуур, гуурстай болон битүү гэмтлийн шарх энэ ангилалд орж болно.	0
W2-Цэвэр бохирлогдсон шарх	Хоол боловсруулах, амьсгал, шээс, бэлгийн замын эрхтнүүдэд хийгдсэн бохирлогдоогүй мэс засал орно. Тухайлбал мэс заслын техник алдагдаагүй цөс, мухар олгой, үтрээ, залгиурын мэс засал орно.	0
W3-Бохирлогдсон шарх	Нээлттэй шинэ гэмтлийн шарх. Мэс заслын техник алдагдсан (зүрхний нээлттэй иллэг гэх мэт) хоол боловсруулах замаас шингэн гарсан, идээт үрэвсэлгүй, урсгуур болон эдэд идээт үрэвсэлгүй шарх энэ ангилалд багтана.	1
W4-Бохирдож халдварлагдсан	Хуучин гэмтлийн шарх, эд гэмтсэн, клиник шинж тэмдгээр халдварлагдсан шарх орно.	1

3.5. Шархны ангилал W3, W4, ASA-ын ангиллаар A3, A4, A5, зэрэгтэй мэс заслын үргэлжлэх хугацаа их байх нь шархны халдварын эрсдлийг нэмэгдүүлдэг.

Дөрөв. Мэс заслын дараахь шархны халдварын эрсдэлт хүчин зүйл, халдвараас сэргийлэх арга хэмжээ

- 4.1. Үйлчлүүлэгчийн зүгээс нөлөөлөх эрсдэлт хүчин зүйл, халдвараас сэргийлэх:
- 4.1.1. **Сахарын хэмжээ:** Мэс заслын өмнө болон дараа цусан дахь сахарын хэмжээг хянаж байх хэрэгтэй. Мэс заслын дараа 48 цагийн дотор цусан дахь сахарын хэмжээ 200 mg/dL-ээс их болоход мэс заслын шархны халдвар ихсэх хамааралтай.
- 4.1.2. **Тамхины хэрэглээ:** мэс заслын шархны эдгэрэлтийг удаашруулдаг бөгөөд зүрхний мэс заслын дараа тамхи татах нь мэс заслын дараах өвчүүний болон голтын халдвар үүсэхэд нөлөөлдөг биеэ даасан шалтгаан болдог.
- 4.1.3. **Дааврын эмчилгээ:** Мэс заслын өмнө даавар болон дархлаа дарангуйлах эмчилгээ хийлгэсэн бол мэс заслын шархны халдварт нөлөөлөх магадлалтай.
- 4.1.4. **Хүнс тэжээлийн дутагдал:** Зарим төрлийн мэс засалд хоол хүнсэнд агуулагдах уураг, илчлэг чанарын дутагдал нь шархны эдгэрэлтэнд нөлөөлдөг.
- 4.1.5. **Мэс заслын өмнө эмнэлэгт хэвтсэн хугацаа:** Мэс заслын өмнө өвчтөн эмнэлэгт олон хоног хэвтэх нь мэс заслын шархны халдварын эрсдлийг нэмэгдүүлдэг.

4.1.6. **Нян тээгч:** *Стафилококк ауреус* нь мэс заслын шархны халдварын түгээмэл үүсгэгч бөгөөд үйлчлүүлэгчийн хамар, хоолойгоос тогтмол илрэх нь шарх халдварлах эрсдлийг нэмэгдүүлдэг.

4.1.7. **Мэс заслын өмнөх цус сэлбэлт:** Мэс заслын өмнө цус сэлбэх нь мэс заслын дараах нянгийн халдварыг нэмэгдүүлдэг.

4.1.8. **Мэс заслын өмнө усанд орохгүй арьсны бохирдол их байх:** Шархны халдварын эрсдлийг нэмэгдүүлдэг. Мэс заслын өмнө усанд орох, антисептик усмал ашиглах нь арьсан дээрх нянгийн тоог багасгадаг.

4.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын зүгээс нөлөөлөх эрсдэлт хүчин зүйл, халдвараас сэргийлэх:

4.2.1. **Антибиотик урьдчилан сэргийлэлт:** Мэс заслын үед халдварлагдах нянгийн тоог бууруулах зорилгоор мэс заслын үед захын цусанд хамгийн өндөр түвшрүүлэгтэй байх хугацаа, тунг тооцож өргөн хүрээний үйлчилгээтэй антибиотикийг зүслэг эхлэхийн өмнө судсаар цохилтын тунгаар хийнэ. Мэс заслын өмнө антибиотик эмчилгээ хийлгэсэн бол шаардлагагүй.

4.2.2. **Мэс заслын өмнөх үс хусалт:** Мэс заслын өмнө үс авах нь мэс заслын шархны халдварыг нэмэгдүүлдэг бөгөөд зайлшгүй шаардлагатай бол хайчаар тайрч авах эсвэл электрон үсний машинаар авна.

4.2.3. **Мэс заслын өмнөх талбайн халдваргүйжүүлэлт хангалтгүй байх:** Повидион иод, хлоргексидин, спирт, агуулсан уусмалуудыг хэрэглэнэ.

4.2.4. **Мэс заслын багийн хагалгааны өмнөх гар угаалт:** Мэс заслын багийн гишүүд ариун хувцас, бээлийгээ өмсөхийн өмнө гар болон бугуйгаа угаана. Мэс заслын гар угаалтад өргөн хүрээний, богино хугацаанд идэвхтэй үйлчилгээ үзүүлдэг спирт, хлоргексидин, повидион иод, триклосон агуулсан уусмалыг хэрэглэнэ. Мэс заслын тусламж үйлчилгээ үзүүлдэг эмнэлгийн ажилтанхиймэл хумс хэрэглэх, хумс ургуулах, будах, бөгж, гоёл чимэглэл зүүхгүй, мэс заслын үед утсаар ярихыг хориглоно.

4.2.5. **Мэс заслын багийн гишүүдийн эрүүл мэндийн байдал:** Мэс заслын багийн гишүүн нян, вирус тээгч бол мэс заслын явцад халдвараас сэргийлэх дэглэм алдагдсан, хамгаалах хувцас хэрэгслийг бүрэн өмсөөгүй зэрэг тохиолдолд үйлчлүүлэгчид халдвар дамжих эрсдэлтэй. Үйлчлүүлэгч халдвар авах эрсдлээс сэргийлж эмнэлгийн ажилтанг эрүүлжүүлэх, эмчилгээ хийх, хамгаалах хувцас хэрэгслийг бүрэн өмсөнө.

4.2.6. **Мэс заслын өрөөний агааржуулалт:** Мэс заслын өрөөний агаар амьсгалын шүүрэл, арьсны гуужсан эд, тоосонцор, бичил биетнээр бохирдсон байдаг. Иймд:

4.2.6.1. Мэс заслын өрөөний бичил биетний түвшин өрөөн дэх хүмүүсийн тоо хөдөлгөөнтэй шууд хамааралтай тул мэс заслын үед хөл хөдөлгөөнийг хамгийн бага байлгах;

4.2.6.2. Мэс заслын өрөө агаарын эерэг даралттай байх ба агаарын урсгал нь цэврээс бохир хэсэг рүү шилжихээр зохион байгуулах;

4.2.6.3. Мэс заслын өрөөний агааржуулалтын систем нь 2 шүүлтүүртэй байх ба эхний шүүлтүүр нь 30% дээш, 2 дох шүүлтүүр нь 90% аас дээш агаарыг шүүх чадалтай байх;

4.2.6.4. Мэс заслын өрөөний агааржуулалтын систем цагт хамгийн багадаа 15 удаа агаар сэлгэлтийг хийж агаарыг цэвэршүүлж оруулдаг байх;

4.2.6.5. Агаарыг таазнаас оруулах ба шалны ойролцоогоос бохир агаарыг гаргадаг байх;

4.2.6.6. Мэс заслын өрөөний хэт ягаан туяаг нэмэлтээр ажиллуулах ба мэс заслын шархны халдварын эрсдлийг бууруулдаг.

4.2.7. Мэс заслын өрөөний орчны цэвэрлэгээ, халдваргүйжүүлэлт: Мэс заслын өрөөний орчны гадаргуу цэвэр биш байх нь (ширээ, шал, хана, тааз, гэрэлтүүлэггэхмэт) мэс заслын шархны халдварыг нэмэгдүүлэх эмгэг төрөгчийн эх үүсвэр болдог. Тиймээс мэс засал болгоны дараа цэвэрлэж байх нь чухал.

4.2.8. Мэс заслын багажийн ариун байдал: Дутуу ариутгасан багаж, ариун байдал алдагдсан багаж мэс засалд хэрэглэх нь шарххалдварлуулна. Мэс заслын хувцас, даавуун хэрэгслийг аль болох нэг удаагаар хэрэглэнэ.

4.2.9. Мэс заслынтехник, үжлийн эсрэг дэглэм:

4.2.9.1. Мэс заслын техник, мэс засалчийн ур чадвар сайн байх нь мэс заслын шархны халдварыг бууруулдаг.

4.2.9.2. Мэс заслын явцад биед ямар нэгэн гадны биет үлдээх, оёдлын утас, хиймэл эрхтэн, гуурс, бусад халдварлагдсан эд материал нь мэс заслын дараахь шархны халдварыг ихэсгэнэ.

4.2.9.3. Мэс заслын үед зүслэгт урсгуур тавих нь мэс заслын зүслэгийн шархны халдварын эрсдлийг ихэсгэдэг. Урсгуур гуурсыг мэс заслын зүслэгээс хол тусгаарлаж тавих нь халдварын эрсдлийг бууруулна.

4.2.9.4. Хаалттай урсгуур гуурс нь нээлттэй урсгуур гуурсыг бодвол мэс заслын шархны эрсдлийг бууруулна. Урсгуур гуурсыг удаан байлгах нь нянгаар халдварлагдах эрсдэлтэй.

4.2.9.5. Мэс заслын дараах шархны арчилгаа шарх анхдагчаар эдгэхэд нөлөөлнө. Мэс заслын дараа 24-48 цагийн дараа боолтыг сольж ариун боолт хийнэ.

Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны
04 сарын 15 ны өдрийн 16 дугаар
тушаалын 3 дугаар хавсралт

Шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдвар илрүүлэх идэвхтэй тандалтын заавар

Нэг. Тохиолдлын тодорхойлолт

1.1. Шээлгүүртэй холбоотой шинж тэмдэг бүхий шээсний замын халдвар гэдэг нь шээлгүүр тавигдсанаас хойш 48 цагаас хойш нян судлалын шинжилгээнд 2-оос ихгүй төрлийн үүсгэгч $\geq 10^5$ КҮН/мл илрэх, умдагны дээгүүр өвдөх, шээсээ барьж чадахгүй байх, ойр ойрхон шээх, шээхэд өвдөх, ууц нуруу бүсэлхий давсаг орчмоор өвдөх, $65 \leq$ насны хүн $38 \leq$ хэмээс дээш халуурах зэрэг шинж тэмдгээс аль нэг нь илрэхийг хэлнэ.

1.2. Шээлгүүртэй холбоотой халдварын шинж тэмдэггүй шээсний замын халдвар нь шээлгүүр тавигдсанаас хойш 48 цагийн дараа халдварын шинж тэмдэг илрээгүй ч нян судлалын шинжилгээгээр шээсэнд 2-оос ихгүй төрлийн үүсгэгч $\geq 10^5$ КҮН/мл, цусны ариун чанарын шинжилгээнд эмгэг төрөгч нян илэрсэн байна.

1.3. Үйлчлүүлэгчийн шээс гүйцэт гарахгүй, чихрийн шижин өвчнөөр өвдсөн, өмнө нь антибиотик удаан хугацаагаар хэрэглэсэн, стерид болон цитостатик эм хэрэглэж байгаа, шээсний замын урьдал халдвартай, хувийн ариун цэвэр сахилтын байдал муу байх зэрэг нь шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдварт өртөхөд нөлөөлнө.

1.4. Шаардлагагүй тохиолдолд шээлгүүр тавих, өвчтөнд шээлгүүрийг удаан хугацаанд байрлуулах, шээлгүүрийг ариун бус нөхцөлд бохирдуулан тавих, нэг удаагийн багаж хэрэгслийг давтан хэрэглэх, шээлгүүрийн бэхэлгээг буруу хийх нь шээсний замын халдварт өртөх эрсдэлт хүчин зүйл болдог.

Хоёр. Тандалт хийх аргачлал

2.1. Шээлгүүрийг 48 цагаас дээш хугацаанд тавигдсан үед шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдварын тандалтыг бүдүүвч 1-д харуулсан алгоритмийн дагуу хийнэ.

2.2. Шээсний сүвээр давсанд тавьсан уут бүхий шээлгүүр (фоликатетр)-тэй үйлчлүүлэгчид тандалтыг хийнэ.

2.3. Шулуун, бөмбөлөг хэлбэрийн оролт гаралттай шээлгүүр, нефростомийн гуурс, стомийн гуурс, цистомийн гуурс тавигдсан тохиолдолд шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдвар илрүүлэх тандалтыг хийхгүй.

2.4. Шээлгүүр тавигдсан үйлчлүүлэгчид "Шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдварыг шинж тэмдгээр тандах хуудас"-аар тандалтыг өдөр бүр хийнэ.

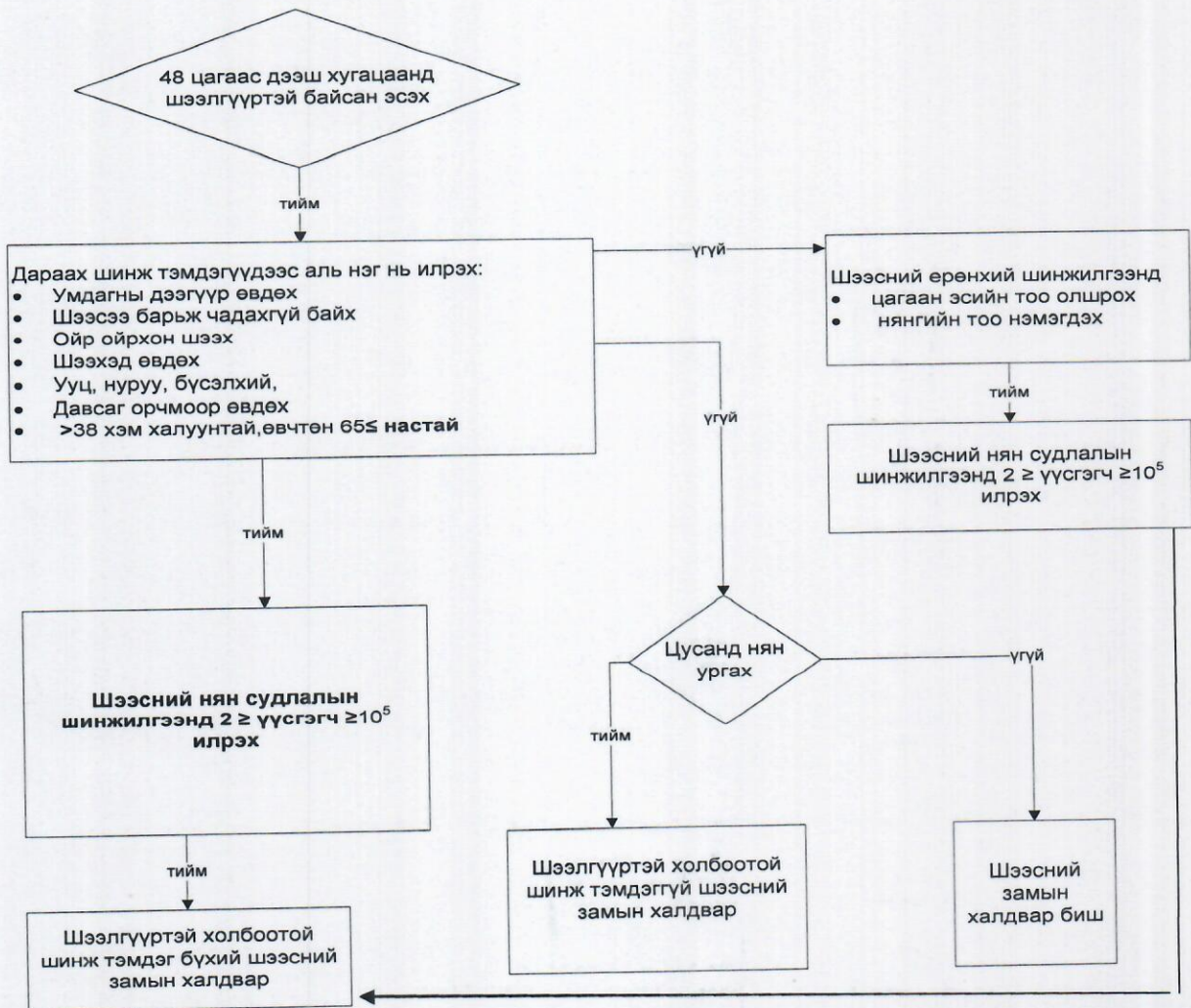
2.5. Халдварын шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдолд шээсийг нян судлалын шинжилгээнд авахдаа хуучин шээлгүүрийг шинээр сольсоны дараа шинэ шээлгүүрээр гарсан шээсний дунд хэсгээс ариун саванд авна.

2.6. Нян судлалын лабораторид шээсийг илгээхдээ шинжилгээний дагалдах хуудсанд "Сэжигтэй тохиолдол" гэж тэмдэглэн илгээнэ.

2.7. Шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдварын тохиолдол илэрсэн үед холбогдох зааврын дагуу мэдээлж хариу арга хэмжээг авна.

Шээсний замын халдвар илрүүлэх бүдүүвч 1

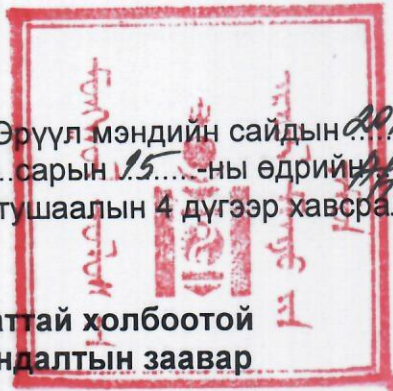

Дөрөв. Шээлгүүртэй холбоотой шээсний замын халдвараас сэргийлэх арга хэмжээ

- 4.1. Шаардлагагүй тохиолдолд шээлгүүр тавихаас зайлсхийнэ.
- 4.2. Шээлгүүрийг аль болох богино хугацаанд байрлуулна.
- 4.3. Сургагдсан эмнэлгийн мэргэжилтэн шээлгүүр тавих ажилбарыг гүйцэтгэнэ.
- 4.4. Шээлгүүрийг ариун багаж, хэрэгслээр үжилгүйжүүлэх техникийг баримтлан тавина.
- 4.5. Шээлгүүр тавих болон авах, арчилгааны үед гарын ариун цэвэр сахих, байнгын сэргийлэлтийг мөрдөн ажиллана.
- 4.6. Үйлчлүүлэгч хөдлөхөд шээлгүүр дахь шээс давсаг руу буцаж урсахаас сэргийлж гуурсыг хаах, хаалттай шээлгүүрийг сонгоно. Том диаметртэй шээлгүүр нь шээсний сүвний салстад даралт үүсгэж гэмтээдэг, цус зогсонгишлоос хэсэг газар үхждэг тул аль болох жижиг диаметртэй шээлгүүрийг сонгож хэрэглэнэ. Мөн нянгийн эсрэг үйлчилгээтэй шээлгүүрийг (мөнгөний хольцтой, бактерийн эсрэг үйлчилгээтэй материалаар хийгдсэн г.м) хэрэглэж болно.
- 4.7. Шээсний нян судлалын шинжилгээгээр олон эмэнд тэсвэртэй нян илэрсэн үед үйлчлүүлэгчийг тусгаарлаж нэмэлт сэргийлэлтийн арга хэмжээг авна.

Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны
02 сарын 15-ны өдрийн 46 дугаар
тушаалын 4 дүгээр хавсралт

Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа илрүүлэх тандалтын заавар

Нэг. Тохиолдлын тодорхойлолт

1.1. Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа (VAP): Зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэнээс хойш 48 цаг болж байгаа үйлчлүүлэгчид уушгины хатгаа илрэхийг хэлнэ.

1.2. Уушгины хатгааны шинж илэрсэн үйлчлүүлэгч нь өөр эмнэлгээс шилжин ирж буй тохиолдолд өмнөх эмнэлэгт зохиомол амьсгалын аппаратаар дэмжигдэж байсан өдрөөс эхлэн тооцно.

1.3. Уушгины хатгаа өвчнийг бодит үзлэг, эмнэлзүйн болон лабораторийн шалгуурыг үндэслэн тодорхойлдог.

Хүснэгт 1

	Шалгуур
Цээжний рентген зураг	Доорх үзүүлэлтээс аль нэг нь илрэх <ul style="list-style-type: none"> Уушгинд сүүдэржилт, нэвчдэс эсвэл эдийн нягтрал үүсээд 72 цаг эсвэл түүнээс өмнө үүссэн байх Уушгинд хөндий үүссэн байх
Системийн шинж тэмдгүүд	Доорх үзүүлэлтээс аль нэг нь илрэх <ul style="list-style-type: none"> Сүүлийн 24 цагийн дотор биеийн халуун 38 хэмээс ихэссэн Сүүлийн 24 цагийн дотор цагаан эс 4000-аас бага, эсвэл 12000-аас их байх (WBC/mm³)
Уушгины талаас илрэх өөрчлөлт	Бүгд илрэх <ol style="list-style-type: none"> 48 цагийн турш агааржуулалтын FiO₂ > 15 мм МУБ-аас тогтмол ихсэх ЭСВЭЛ 48 цагийн турш агааржуулалтын PEEP ≥ 5 см H₂O₂-аар тогтмол ихсэх ЭСВЭЛ FiO₂ > 10 мм МУБ огцом ихсэх, 48 цагийн турш PEEP > 2.5 см H₂O₂ –аар ихсэх Уушгины шүүрлийн сорьцонд нян илрэх мөн сүүлийн 72 цагийн турш ≥ 25 нейтрофиль илрэх

Хоёр. Тандалт хийх аргачлал

2.1. Халдварын сэжигтэй тохиолдлыг илрүүлэх тандалтыг “Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгааг тандах бүдүүвч”-ийн дагуу бодит үзлэг, эмнэл зүйн болон лабораторийн шалгуурыг үндэслэн зохиомол амьсгалын аппараттаар дэмжигдэж байгаа бүх үйлчлүүлэгчдэд өдөр бүр эмчлэгч эмч хийнэ.

2.2. Тандалтыг “Халдварыг шинж тэмдгээр тандах хуудас”-ын дагуу тогтмол

Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгааг тандах бүдүүвч

48 цаг болон түүнээс дээш хугацаанд зохиомол амьсгалын аппаратад байгаа өвчтөний амьсгалын үзүүлэлтийг өдөр бүр хянах

PEEP $\geq$ 5 см H₂O₂ ихсэх эсвэл FiO₂ $\geq$ 15 эсвэл
PEEP 2,5 см H₂O₂ ба FiO₂ 10 оноотой сүүлийн 48 цаг болон түүнээс удаан хугацаанд байх
ТИЙМ ҮГҮЙ →

Амьсгалын үзүүлэлтүүд ихэссэн үеийн хамгийн өндөр биеийн хэм ба цагаан эсийн үзүүлэлтүүдийг үнэлэх

Биеийн хэм 38 хэм эсвэл
Цагаан эс 12000-аас дээш эсвэл
4000-аас доош
ҮГҮЙ →

ТИЙМ
Амьсгалын үзүүлэлтүүд ихэссэн үед уушгины шүүрлээс авсан сорьцонд нян илрүүлэх

Уушгины шүүрлийн сорьцонд нян илрэх мөн сүүлийн 72 цагийн турш $\geq$ 25 нейтрофиль илрэх
ҮГҮЙ →

ТИЙМ
Уушгинд нэвчдэс илрүүлэх зорилгоор рентген шинжилгээ хийх

Сүүлийн 72 цаг болон түүнээс өмнө уушгинд шинэ болон дахилтат нэвчдэс үүссэн байх
ҮГҮЙ →

ТИЙМ
Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгааг

Гурав. Эрсдэлт хүчин зүйл, халдвараас сэргийлэх

3.1. Үйлчлүүлэгчтэй холбоотой эрсдэлт хүчин зүйлд 70-аас дээш настай байх, уушгины архаг өвчин ба эсвэл бусад хавсарсан өвчин, ялангуяа чихрийн шижин, ухаан санаа алдагдах, тархины судасны цочмог эмгэг, олон эрхтний дутагдал, амны хөндийн эрүүл ахуй муу байх, өмнө нь антибиотик гормон, эсэд хортой эм хэрэглэдэг байдал хамаарна.

3.2. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой эрсдэлт хүчин зүйлд цээж, хэвлийн мэс засал, зохиомол амьсгалын аппарат, интубаци тавих, хамрын гуурсаар хооллох, биеийн байрлал, хамар залгиурын бичил биетэн колонизаци болох, нэг удаагийн багаж хэрэгслийг давтан хэрэглэх, антибиотикийн зохисгүй хэрэглээ, халдварын сэргийлэлт хяналт, гарын ариун цэвэр, эрүүл мэндийн ажилтны мэдлэг дутмаг байх нь нөлөөлнө.

3.3. Цагаан мөгөөрсөн хоолойд гуурс тавьсаны дараах зохиомол амьсгалын аппаратын шалтгаант уушгины хатгаа үүсэх хугацаа нь дунджаар 3.3 өдөр байдаг тул зохиомол амьсгалын аппаратанд холбосон эхний 5 өдөр хамгийн их эрсдэлтэй.

3.4. Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа нь эрт үедээ (цагаан мөгөөрсөн хоолойд гуурс тавьснаас хойш 4 хоногийн дотор үүсдэг) *Стрептококк пневмония* (стрептококкын бусад зүйл), хаемофилус инфулиенза, метицилинд мэдрэг *Стафилококк аурес* (ММСА), антибиотикт мэдрэг гэдэсний грам сөрөг бацилл, *эшериха коли*, *клебсиелла пневмония*, *Энтеробактерийн зүйл*, *протеус зүйл*, *серрация маркесценс* зэрэг үүсгэгчдээр үүсгэгддэг.

3.5. Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаа ньхожуу үед (цагаан мөгөөрсөн хоолойд гуурс тавьсаны дараа 4 дэхь өдрөөс хойш) олон эмэнд тэсвэртэй нянгаас үүдэлтэй.Тухайлбал метицилинд тэсвэртэй *Стафилококк аурес* (МТСА), *Аценитобактер*, *псевдомонас аеригиноза*, өргөн хүрээний бета-лактамаза үүсгэгч нян гэх мэт.

3.6. Үйлчлүүлэгчийг зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгаанаас сэргийлэхийн тулд дараахь зарчмыг баримтална. Үүнд:

3.6.1. Үйлчлүүлэгчийн цээжин биеийг 30-45 хэмийн налуу өндөрлөж, 2 цаг тутамд 40 хэмийн механик эргүүлэлт хийнэ.

3.6.2. Аппараттай байх хугацааг аль болох багасгаж өөрөө амьсгалах боломжтой бол аппарат салгана.

3.6.3. Өдөр тутам амны хөндийн арчилгааг хийж, хэлэн доорх шүүрлийг байнга гадагшлуулж соруулах шаардлагатай.

3.6.4. Хооллох гуурсыг нугалуураас хойш хэсэгт байрлуулвал халдвар үүсэх, ходоодны агууламж амьсгалын замд сорогдохоос сэргийлнэ.

Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны
06. сарын 15-ны өдрийн 1/1 дугаар
тушаалын 5 дугаар хавсралт

**Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой зарим халдварыг
илрүүлэх тандалтын маягтууд**

Маягт 1

Мэс заслын дараах шархны халдварын тархвар судалгааны хуудас

Овог, нэр	Регистрийн дугаар:	
Хүйс: Эм Эр	Төрсөн он сар өдөр:	
Эмнэлэгт хэвтсэн он сар өдөр:	Халдварын тохиолдлыг бүртгэсэн он сар өдөр:	
Мэс засал хийсэн он сар өдөр	Өвчний олон улсын 9-р ангилалын үйлдлийн онош:	
МЗДШХ-ын төрөл:		
☐ Анхдагч өнгөц зүслэгийн	☐ Анхдагч гүний зүслэгийн	
☐ Хоёрдогч өнгөц зүслэгийн	☐ Гүний хоёрдогч зүслэгийн	
☐ Эрхтэн/хөндийн(байрлал) _____		
Мэс заслын үед халдвар илэрсэн:	☐ Тийм	☐ Үгүй
Шалгуур (холбогдох нүднүүдийг заах)		
<u>Шинж тэмдэг</u>		<u>Лабораторийн шинжилгээ</u> <u>Laboratory</u>
☐ Урсгуур гуурс эсвэл материал	☐ Хамрын хөндийн үрэвсэл	☐ Бичил биетэн илэрсэн
☐ Хавдсан эсвэл нэвчдэс	☐ Арнеа	☐ Цусны ариун чанарын шинжилгээгээр бичил биетэн илэрсэн
☐ Улайсан	☐ Зүрхний хэм удаашрах	☐ Тусдаа авсан эд эсвэл шингэний шинжлэгдэхүүнд ≥ 2 дээш бичил биетэн илэрсэн
☐ Халуун оргих	☐ Нойрмог болох	☐ Бусад лабораторийн шинжилгээгээр зэрэг
☐ Халуурсан	☐ Ханиалгах	☐ Дүрс оношилгоогоор халдварыг илрүүлсэн
☐ Шархыг зориудаар нээсэн/ урсгуур	☐ Дотор муухайрах	
☐ Шарх аяндаа задарсан	☐ Бөөлжих	
☐ Буглаа	☐ Шээсний хэмжээ багасах	Клиникийн онош бичих: _____ _____
☐ Инвазив процедур, биеийн үзлэг, гистологийн шинжилгээгээр бусад халдварыг илрүүлэх		☐ Эмчийн дүгнэлт:
☐ Бусад шинж тэмдэг		
Хоёрдогчоор цусан халдвар болсон: Тийм Үгүй	Нас барсан: тийм үгүй	МЗДШХ-ын шалтгаантай нас барсан: Тийм Үгүй
Бусад хүндрэл _____	Эмнэлгээс гарсан он сар өдөр:	

Шээлгүүртэй холбоотой халдварын тархвар судалгааны хуудас

Овог, нэр	Регистерийн дугаар:
Хүйс: Эм Эр	Төрсөн он сар өдөр:
Эмнэлэгт хэвтсэн он сар өдөр:	Халдварын тохиолдлыг бүртгэсэн он сар өдөр:
Шээлгүүртэй байсан хоног	
Эрсдэлт хүчин зүйл:	
Хэрвээ Хүүхдийн эрчимт эмчилгээний тасаг бол	хүүхдийн жин, өндөр:
Илрэх шинж тэмдэг: ☐ Халууралт ☐ Шээсээ барьж чадахгүй болох ☐ Дизури ☐ Шээхэд хорсох ☐ Умдагны дээгүүр өвдөх ☐ Буглаа ☐ Эпидидимит ☐ Простат ☐ Ууц, нуруу, бүсэлхий, давсаг орчмоор өвдөнө ☐ Ойр, ойрхон шээс хүрнэ ☐ Шээх үед шээсний сүвээр хорсож өвдөнө. 1 хүртэлх насны хүүхдэд илрэх шинж тэмдэг: ☐ Халуурах ☐ Гипотерми ☐ Апноэ ☐ Брадикарди ☐ Эмгэг нойрсолт ☐ Бөөлжилт	Лабораторийн шинжилгээний үзүүлэлтүүд: ☐ Нян судлалын шинжилгээнд 2 хүртэлхи төрлийн нян $\geq 10^5$ КҮН/мл хүртэл ургалттай байх ☐ Шээсний ерөнхий шинжилгээнд лейкоцит эстераза, нитрит эерэг байх ☐ Пиури ≥ 10 WBC/mm ³ ☐ Нейтропени ≤ 500 WBC cells/mm ³ ☐ Нян судлалын шинжилгээнд 1 төрлийн нян $\geq 10^3$ КҮН/мл хүртэл ургалттай байх, 2 төрлийн нян $< 10^5$ КҮН/мл хүртэл ургалттай байх ☐ Грамын будгаар будаж харахад нян харагдах ☐ Өсгөвөр ургалттай байх ☐ Цусанд нян ургах
☐ Шээлгүүртэй холбоотой шинж тэмдэгтэй шээсний замын халдвар ☐ Шээлгүүртэй холбоотой шинж тэмдэггүй шээсний замын халдвар	
Хоёрдогчоор цусан халдварт өртсөн эсэх ☐ тийм ☐ үгүй	
Нас барсан эсэх ☐ тийм ☐ үгүй	

Зохиомол амьсгалын аппараттай холбоотой уушгины хатгааны тархвар судалгааны хуудас

Овог, нэр		Регистерийн дугаар:	
Хүйс:	Эм Эр	Төрсөн он сар өдөр:	
Эмнэлэгт хэвтсэн он сар өдөр:		Халдварын тохиолдлыг бүртгэсэн он сар өдөр:	
Халдварын төрөл: Уушигны хатгаа		Халдвар авсан огноо: он сар өдөр	
Амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэний дараа уушигны хатгаа авсан ☐ тийм ☐ үгүй		Амьсгалын аппаратаар дэмжигдсэн огноо: он сар өдөр	
:		Өвчний ангилалын код (ICD-10):	
Эмнэлэгт хэвтсэн огноо: он сар өдөр		Тасгийн нэр:	
Эрсдэлт хүчин зүйл			
Амьсгалын аппарат хэрэглэсэн: ☐ тийм ☐ үгүй Амьсгалын аппарат тавьсан тасаг, нэгжийн нэр: Амьсгалын аппарат тавигдсан нийт өдөр: Хэрвээ эрчимт эмчилгээний тасаг бол жин: өндөр:			
Халдварын шинж тэмдгийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл			
Дархлал дарангуйлагдсан: ☐ тийм ☐ үгүй Уушигны рентген зургийн мэдээлэл: ☐ Уушгинд шинээр голомт үүссэн ба голомт нэмэгдсэн ☐ Эдийн нягтрал үүссэн ☐ Хөндий үүссэн ☐ Уушигний хатгалгаа нь 1 ба түүнээс доош насны хүүхэд бол			
Илрэх шинж тэмдэг		Лабораторийн шинжилгээний үзүүлэлт	
☐ Халууралт ☐ Цагаан эсийн тоо буурах эсвэл Цагаан эсийн тоо ихссэн ☐ Насанд хүрэгчид ба 70 түүнээс дээш насныхан ☐ Идээт цэртэй ☐ Ханиалга нэмэгдэх, ☐ Амьсгал авалт удаашрах, амьсгал олшрох ☐ Хэржигнэх эсвэл бронхийн чимээ сонсогдох ☐ Амьсгалын дутагдал гүнзгийрэх ☐ Цустай ханиалгах ☐ Цээжээр өвдөх ☐ Ханиалгах ☐ Халуун тогтвортой бус ☐ Гипотерми ☐ Апноэ ☐ Брадикарди ☐ Тахикарди		☐ Цусанд нян илрэх ☐ Гялтангийн шингэнд нян илрэх ☐ Амьсгалын доод замын сорьцонд нян илрэх ☐ Гуурсан хоолойн шинжлэгдэхүүнд нян илрэх ☐ Уушигны эдээс нян илрэх ☐ Гистологи шинжилгээгээр буглаа үүсэх, уушигны паренхимд мөөгөнцөрийн төрөл илрэх. ☐ Цус болон цэрний шинжлэгдэхүүнд <i>Candida</i> илрэх. ☐ Аль нэг шинжлэгдэхүүнд <i>Bordetella</i> , <i>Legionella</i> эсвэл Хламид илрэх ☐ Шээсэнд <i>L pneumophila</i> нэгдүгээр хэв шинжийн эсрэг бие илрэх ☐ Амьсгалын замын шүүрэл, уушигны эдээс вирус, <i>Bordetella</i> , Хламид, <i>Mycoplasma</i> , <i>Legionella</i> илрэх ☐ <i>L pneumophila</i> эсрэг биеийн титр 4 дахин ихсэх ☐ Гуурсан хоолойн шинжлэгдэхүүнд иөөгөнцөр илрэх	
Хоёрдогчоор цусан халдварт өртсөн эсэх ☐ тийм ☐ үгүй			
Нас барсан эсэх ☐ тийм ☐ үгүй			
Амьсгалын аппараттай холбоотой уушигны хатгалгаа нь нас баралтанд хүргэсэн эсэх ☐ тийм ☐ үгүй			
Нян судлалын шинжилгээнд эмгэг төрөгч нян илэрсэн эсэх ☐ тийм ☐ үгүй			

Шээлгүүртэй холбоотой халдварыг шинж тэмдгээр тандах хуудас

Шээлгүүртэй үйлчлүүлэгчид эмнэлгийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой халдвар илрүүлэх хуудас

Үйлчлүүлэгчийн овог нэр : ..... нас ..... хүйс ..... өвчний түүхийн №

Тандалт хийсэн он, сар, өдөр	Шээлгүүр тавьсан он сар өдөр цаг минут	Шээлгүүр тавьснаас хойш хэд дэх цаг	Хэд дэх шээлгүүр	Тандалт хийсэн он сар өдөр	Шээлгүүр тавих үеийн халдварын шинж тэмдэг	Шээлгүүр тавигдсанаас хойш илэрсэн шинж тэмдэг	Тандалт хийсэн мэргэжилтний нэр, албан тушаал
					Халуурах (<38 хэм) Тэнэг орой шээх Дизури - шээхэд өвчтэй Умагны яс орчим эмээг Идээтэй шээх Давсаг шархарах өвдөх Шээсний сүв хорсох улайх	Халуурах (>38 хэм) Тэнэг орой шээх Дизури - шээхэд өвчтэй Умагны яс орчим эмээг Идээтэй шээх Давсаг шархарах өвдөх Шээсний сүв хорсох улайх	
					Шээсний шинжилгээнд нянгийн тоо ≥105 КУН Шээсний шинжилгээнд олон төрлийн нян ургах	Шээсний шинжилгээнд нянгийн тоо ≥10 СКҮН Шээсний шинжилгээнд олон төрлийн нян ургах	
					Шээсэнд цагаан эсийн тоо олшрох	Шээсэнд цагаан эсийн тоо олшрох	
					Цустай шээсэн	Цустай шээсэн	

